

informació

estadística

bàsica

99/00/01/02/03/04

**serveis penitenciaris, rehabilitació i
justícia juvenil**

publicació semestral
8 de març de 2005

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

Introducció

La funció penitenciària és sovint poc coneguda i mal valorada. És obligació de qui té la responsabilitat pública en la matèria donar-ne a conèixer sense reserves totes les seves característiques –positives i negatives- i facilitar-ne una valoració adequada.

L'opinió pública i, especialment, la dels col·lectius més sensibles davant d'aquesta qüestió per raons professionals o socials tenen dret a una informació directa, objectiva i periòdica de les condicions en que es duu a terme l'execució penal en el nostre país. D'aquesta manera es podrà tenir una visió més ajustada a la realitat, que no pas la que produeixen la ignorància, el perjudici o la deformació.

Per aquestes raons, el Departament de Justícia i la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil presenten aquest Butlletí estadístic de caràcter semestral.

Ho fan amb el convenciment de que la informació directa és una condició per a millorar la presa de consciència social sobre l'objectiu de l'execució penal, que és la de la reeducació i reinserció dels interns. Però aquesta finalitat no pot ser assolida únicament per l'acció dels poders públics. La seva capacitat d'intervenció no és suficientment efectiva si no pot comptar amb la col·laboració d'actors públics i socials (governos locals, col·lectius professionals, entitats, associacions, fundacions, sindicats, empresaris, etc.) que poden contribuir a les tasques de reeducació, reinserció i reintegració, i en conseqüència afavorir la modificació del discurs imperant sobre la percepció quant a la seguretat pública.

La imatge de l'acció penitenciària s'associa sovint a una percepció negativa per part de l'opinió pública que s'estén sobre els treballadors i professionals del sistema i sobre els seus centres i equipaments i el seu impacte en l'entorn social en el qual s'insereixen.

Per superar l'actual estat de les coses i per tal que s'abandonin determinats estereotips, és necessari millorar el coneixement de la realitat penitenciària, de la seva dimensió social, de la seva contribució a la protecció dels drets dels ciutadans i a la seguretat pública. Amb aquest coneixement de totes les facetes de la funció penitenciària també ha de ser més valorada la tasca de tots els qui s'hi dediquen professionalment o en formes diverses de voluntariat i acció social.

Aquest Butlletí neix, per tant, amb la vocació d'oferir una visió general del sistema penitenciari de Catalunya al conjunt de la ciutadania i molt especialment als mitjans de comunicació, als professionals i als estudiosos de l'entorn penal i criminològic, a les entitats i associacions que des de diferents àmbits col·laboren amb l'Administració, als voluntaris i voluntàries que hi participen i a tothom qui per diverses raons vulgui aprofundir en el coneixement de la missió i funció social penitenciària.

Estem convençuts que és pel camí del coneixement que avançarem cap al foment d'un ampli diàleg social que faciliti els processos d'integració de les persones adultes, joves i menors, sotmeses a mesures d'execució penal.

Barcelona, 8 de març de 2005.

serveis penitenciaris i rehabilitació

1.1. Població encarcerada per cada 100.000 habitants

Es compara la població d'empresonats per cada 100.000 hab. a Catalunya i a la resta de l'Estat. Les dades fan referència a les mitjanes anuals d'interns. Les dades sobre la població empresonada a la resta de l'Estat han estat extretes a partir de la informació publicada pel Ministeri de l'Interior al seu web. Les dades de població han estat extretes de la pàgina web de l'INE. Respecte de les dades de població cal indicar que són el resultat d'una projecció de població calculada a partir del Cens de població considerant les previsions pel que fa als naixements, a les defuncions i als fluxos migratoris.

1.2. Total població encarcerada

Es fa referència al nombre total d'interns que hi ha als centres penitenciaris l'últim dia de cada any a les 24 h.

1.3. Penats

Es presenta el nombre d'interns penats l'últim dia de cada any i el percentatge que representa sobre el total d'interns que hi havia en aquest moment. En aquest concepte estan inclosos els interns penats que tenien alguna causa preventiva (al voltant del 2-3% del total de penats).

1.4. Preventius

Es presenta el nombre d'interns preventius l'últim dia de cada any i el percentatge que representa sobre el total d'interns que hi havia en aquest moment.

1.5. Homes

Nombre total d'homes empresonats que hi havia l'últim dia de cada any i el percentatge que representa en referència al total d'empresonats.

1.6. Dones

Nombre total de dones empresonades que hi havia l'últim dia de cada any i el percentatge que representa en referència al total d'empresonats.

1.7. Joves

Nombre total de joves empresonats que hi havia l'últim dia de cada any i el percentatge que representa en referència al total d'empresonats. Hi inclou homes i dones des dels 18 fins als 21 anys.

1.8. Espanyols

Nombre total d'empresonats de nacionalitat espanyola que hi havia l'últim dia de cada any i el percentatge que representa en referència al total d'empresonats.

1.9. Estrangers

Nombre total d'empresonats estrangers, comunitaris i extracomunitaris, que hi havia l'últim dia de cada any i el percentatge que representa en referència al total d'empresonats. Als centres penitenciaris de Catalunya hi ha interns de més de 100 nacionalitats diferents.

1.10. Interns en 3r grau

Es presenta el nombre d'interns que hi havia en 3r grau de tractament, al conjunt de les seves modalitats, l'últim dia de cada any. També es presenta el percentatge que aquest nombre representa pel que fa al total d'interns i el percentatge en referència al nombre d'interns penats classificats. Aquests dos percentatges s'han d'analitzar conjuntament. No tots els interns estan classificats. La classificació en graus de tractament només afecta els interns penats i no pas els preventius. D'altra banda no tots els interns penats estan classificats: per a la classificació d'un penat és necessari no solament la sentència ferma sinó també la proposta dels equips de tractament dels centres penitenciaris. Aquesta proposta s'ha de fer en un termini màxim de dos mesos des de la recepció de la sentència ferma.

1.11. Dones en 3r grau

Fa referència a les dades del gràfic 1.10, però referides al conjunt de dones empresonades.

1.12. Joves en 3r grau

Fa referència a les dades del gràfic 1.10, però referides al conjunt de joves empresonats.

1.13. Estrangers en 3r grau

Fa referència a les dades del gràfic 1.10, però referides al conjunt d'estrangers empresonats.

1.14. Població penitenciària matriculada en formació reglada

Nombre d'interns matriculats en formació instrumental (primària), secundària, batxillerat, formació professional, estudis universitaris, castellà per a estrangers, català i mòduls formatius orientats a persones amb mancances específiques. El nombre d'interns és el que hi havia l'últim mes de l'any per a cada curs escolar. També es presenta el percentatge que aquesta xifra representa sobre el total d'interns i el percentatge sobre el total d'interns potencialment disponibles per poder assistir-hi: total d'interns, menys interns en 3r grau, menys del 5% de situacions especials (com ara trànsits, preventius amb menys d'un mes d'estada que encara estan en les proves d'avaluació de nivell, etc.).

1.15. Població penitenciària en programes de treball

Aquí es presenten els programes de treball que fan referència als tallers productius i als plans ocupacionals que tenen consideració d'activitat laboral. S'esmenten les dades següents: la mitjana anual d'interns treballadors; mitjana d'interns treballadors l'últim mes de l'any; el percentatge que representa la dada de l'últim mes de cada any en relació amb el total d'interns empresonats i el percentatge en relació amb el total d'interns potencialment disponibles. Els interns potencialment disponibles són tots menys els interns en 3r grau (que treballen fora de la presó), els interns en règim tancat (per motius de seguretat i només mentre es troben en aquest règim de vida per perillositat o manca d'adaptació a les normes de convivència d'un centre penitenciari), i un 5% estimat d'interns que per diferents motius objectivament no poden treballar (interns en trànsit, interns a les infermeries, etc.).

1.16. Interns que han gaudit de sortides programades

Les sortides programades són un complement qualitatiu dels permisos de sortida habituals ja que faciliten a l'intern l'accés a situacions, ambients i recursos alternatius al seu medi habitual i que reforcen els processos de treball de rehabilitació que es duu a terme als centres penitenciaris. En aquests permisos l'intern surt amb acompanyament i el contingut del permís està prèviament planificat (sortida a veure una obra de teatre, a un recurs laboral, a participar en una activitat social com ara el cinema, una competició esportiva...). S'ofereixen com a dades el nombre d'interns diferents que han gaudit d'aquest tipus de permisos al llarg de l'any i el percentatge que aquesta xifra representa en relació amb el nombre total d'interns que cada any són als centres penitenciaris.

1.17. Interns que han gaudit de permisos

Els permisos de sortida tenen com a finalitat principal la preparació de l'individu per a la vida en llibertat. Mitjançant aquests permisos es manté l'intern en contacte amb la societat i es possibilita el desenvolupament dels processos de reinserció social. Hi ha permisos ordinaris en 2n grau de tractament (fins a 36 dies per any), ordinaris en 3r grau (fins a 48 dies per any), permisos de cap de setmana (només per als interns en 3r grau), i permisos extraordinaris (per raons molt justificades com ara el naixement d'un fill o la mort d'una familiar). L'intern gaudeix d'aquests permisos sense acompanyament de personal dels serveis penitenciaris i de rehabilitació ni policial (llevat en alguns dels permisos de tipus extraordinari). S'ofereix la dada del nombre total d'interns que n'han gaudit i el percentatge que aquesta dada representa sobre el total d'interns que cada any són als centres penitenciaris.

1.18. Trencaments i recuperacions en sortides programades

De vegades algun intern pot malmetre la confiança que se li atorga i es fuga durant el gaudiment d'aquests tipus de permisos. En aquest apartat es presenta el nombre d'interns que cada any han malmès aquesta confiança, el percentatge que aquests trencaments representen sobre el total d'interns que n'han gaudit, el nombre dels interns en trencament que van retornar a la presó, de forma voluntària o per la força pública i el percentatge que representa aquest nombre de reingressos sobre el total de trencaments.

1.19. Trencaments i recuperacions en permisos

També aquests trencaments de confiança es produeixen ocasionalment en els permisos ordinaris, extraordinaris i de cap de setmana. En aquest apartat es presenta el nombre d'interns que cada any han malmès aquesta confiança, el percentatge que aquests trencaments representen sobre el total d'interns que n'han gaudit, el nombre dels interns en trencament que van retornar a la presó, de forma voluntària o per la força pública, i el percentatge que representa aquest nombre de reingressos sobre el total de trencaments.

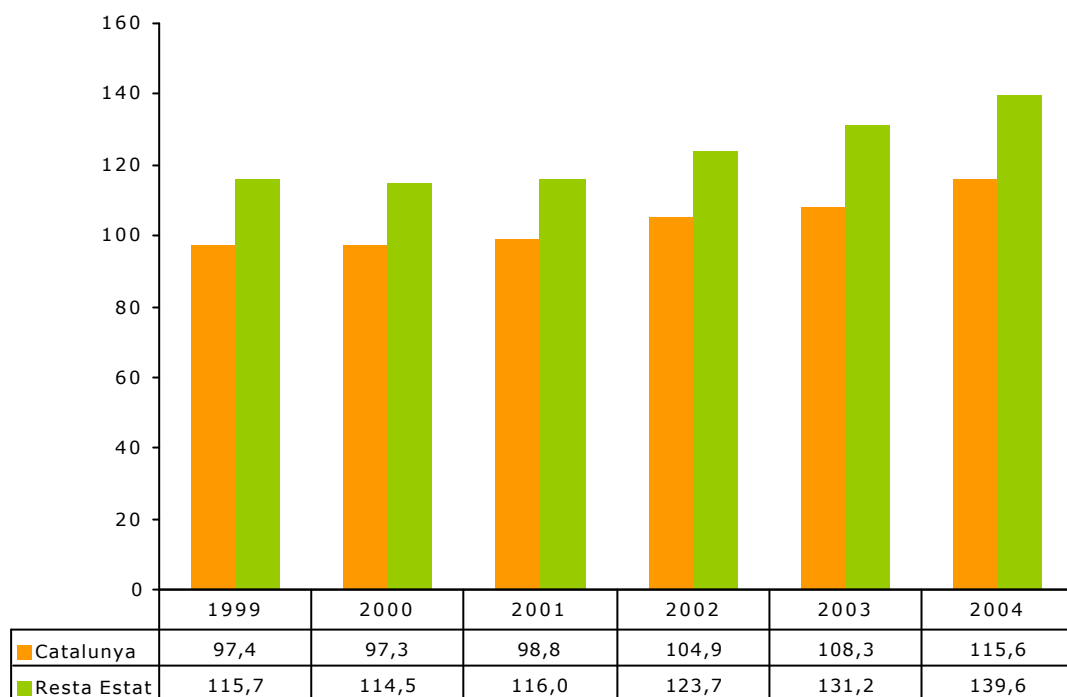
1.20. Evasions

Per evasions entenen les fugues que es produeixen, tot trencant els sistemes de seguretat dels centres penitenciaris. Les dades per a cada any s'agrupen en evasions des de centres oberts/seccions obertes, on compleixen condemna interns en 3r grau, evasions en trasllat per la força pública (sortides a judici, hospitalàries) i evasions des de centres de compliment ordinari. També s'informa del percentatge que aquestes evasions suposa sobre el total d'interns que cada any són als centres penitenciaris.

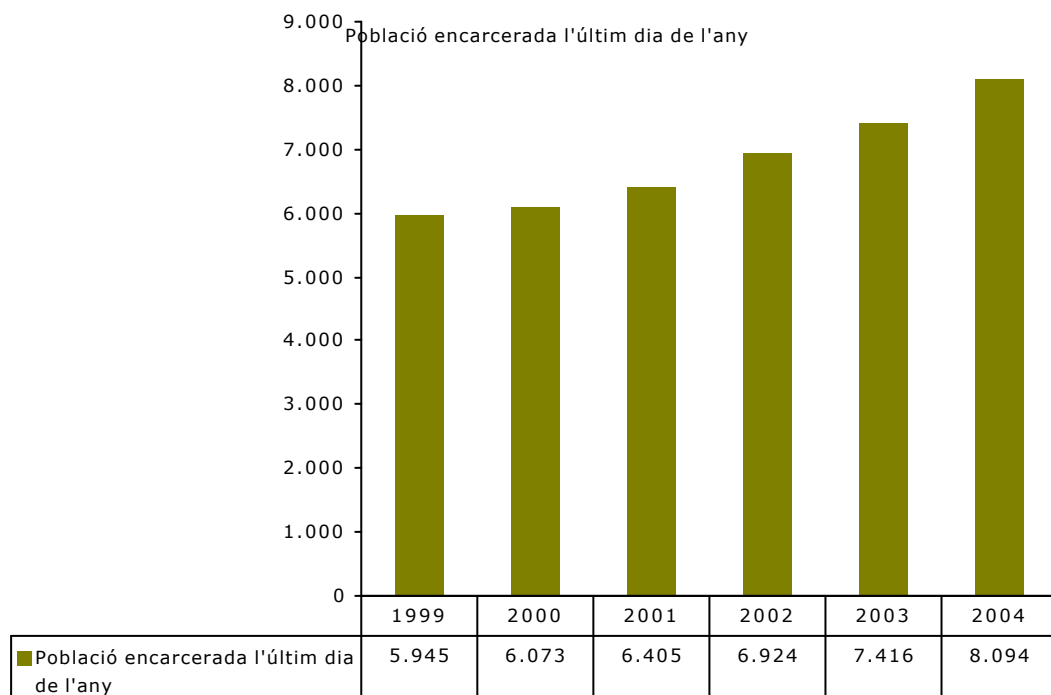
1.21. Defuncions

A la taula de defuncions s'informa sobre el nombre total d'interns que van morir durant el compliment de la seva condemna. Una part d'aquestes defuncions es produeixen mentre l'intern és a dintre dels recintes penitenciaris i una altra a fora (hospitals, permisos de sortida, llibertat condicional). S'expliquen les causes de la defunció i el percentatge que representen sobre el total d'interns que anualment són als centres penitenciaris.

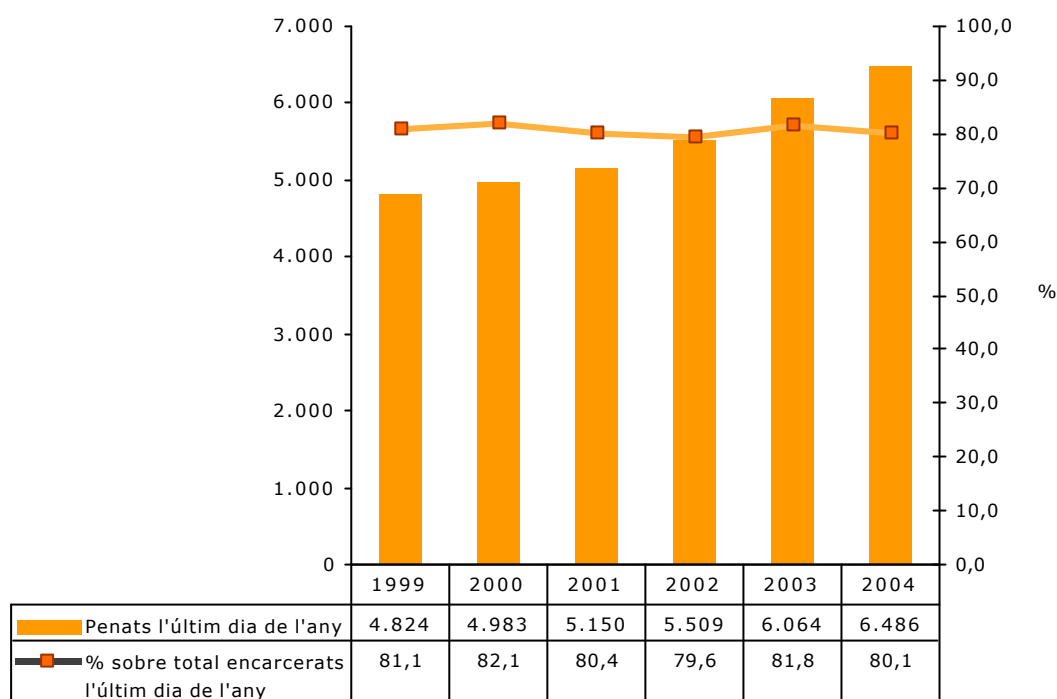
1.1. Població encarcerada per cada 100.000 habitants

1.2. Total població encarcerada

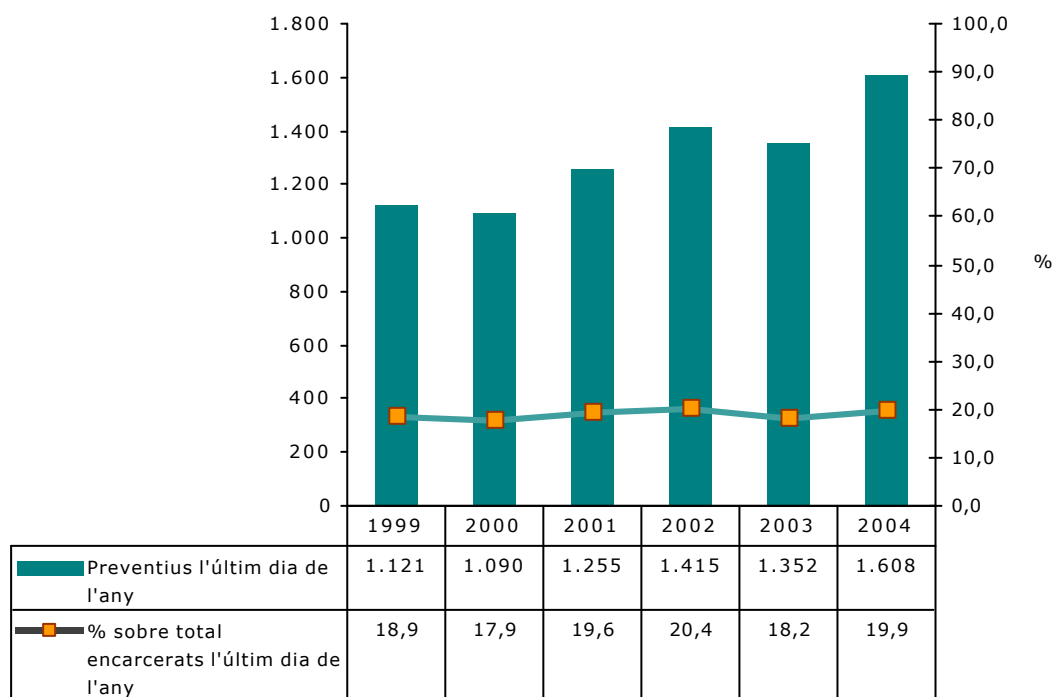

1.3. Penats

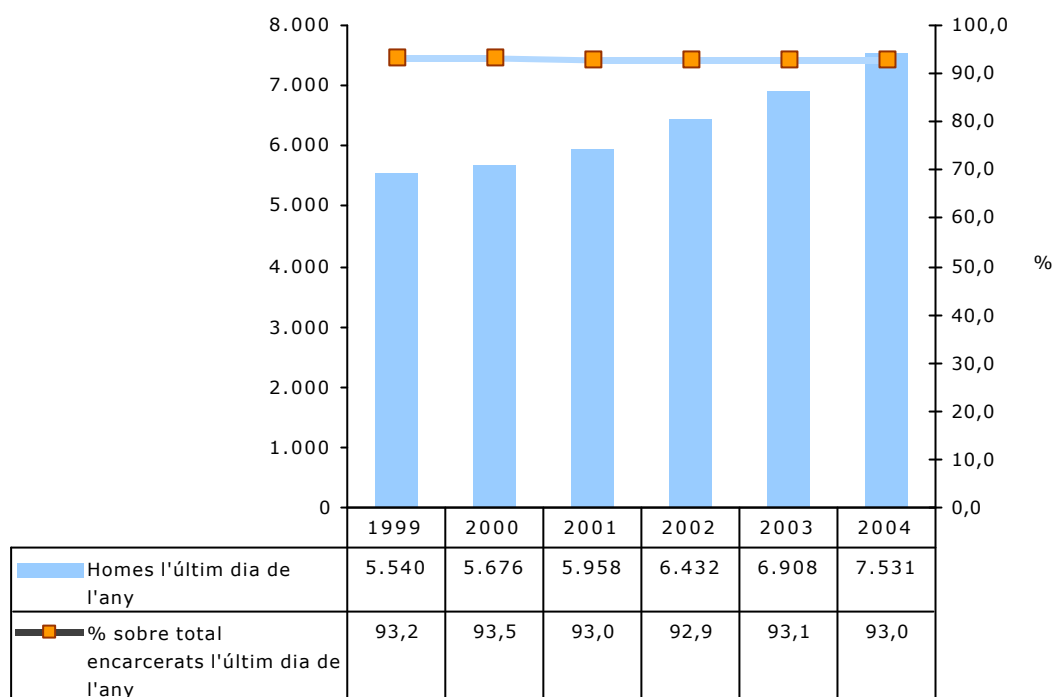
Població penada l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada.

1.4. Preventius

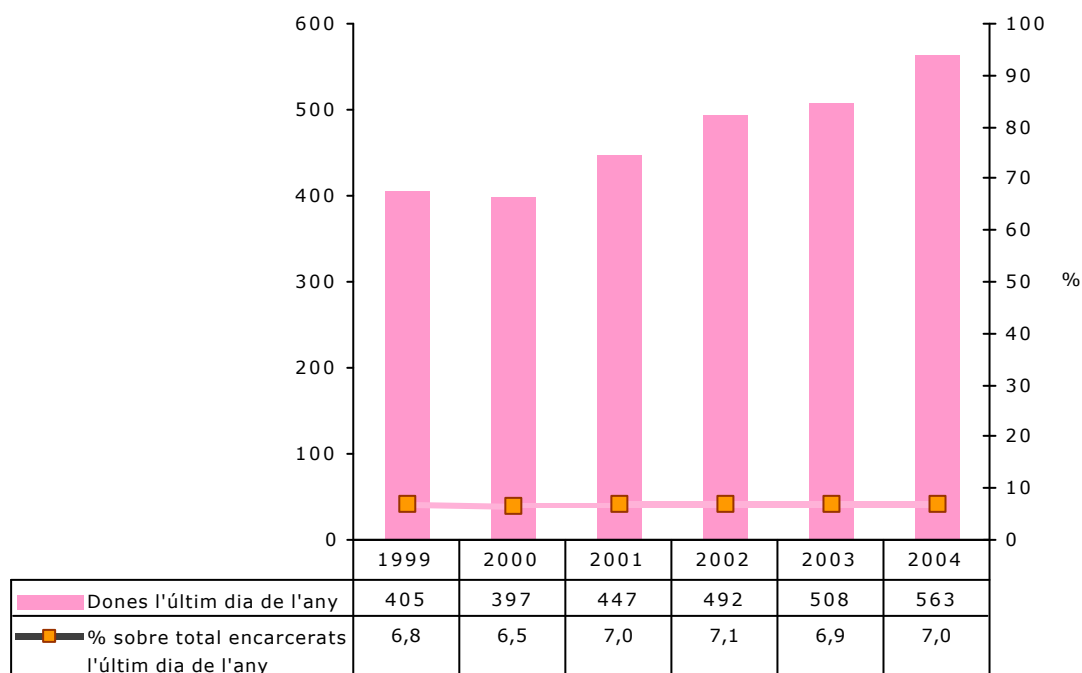
Població preventiva l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada.

1.5. Homes

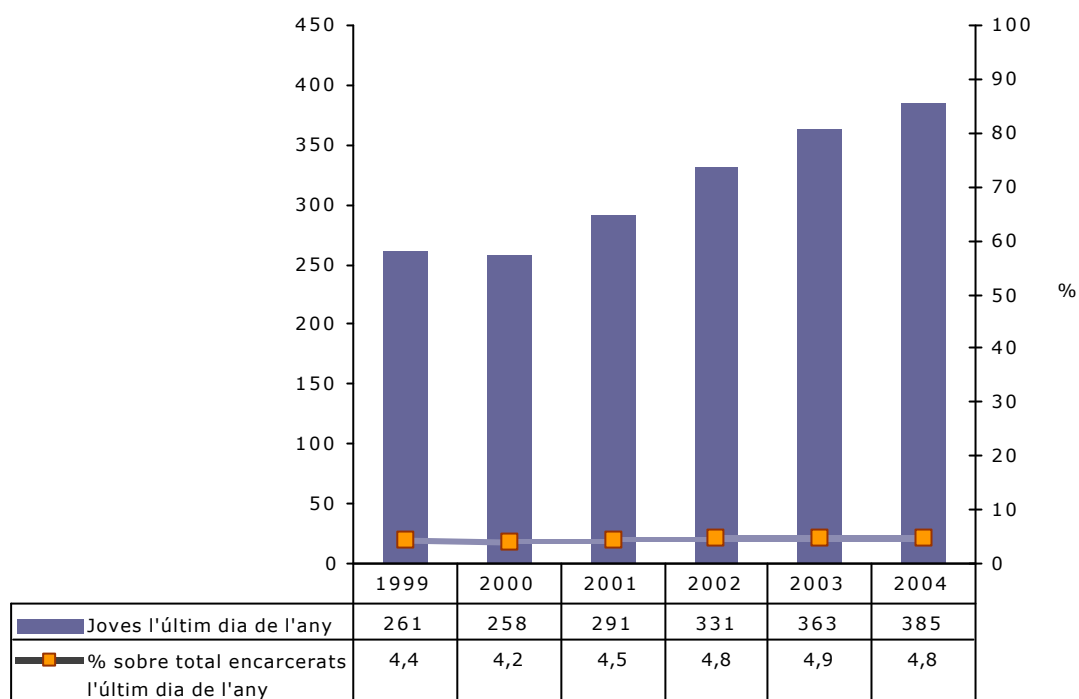
Homes l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada.

1.6. Dones

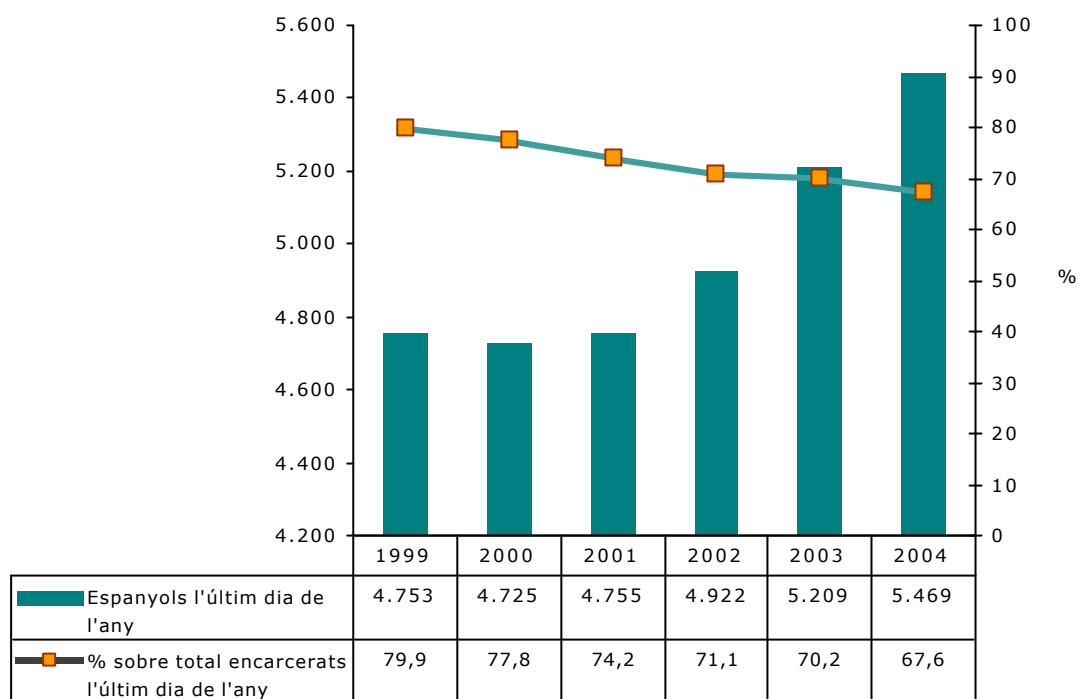
Dones l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada.

1.7. Joves

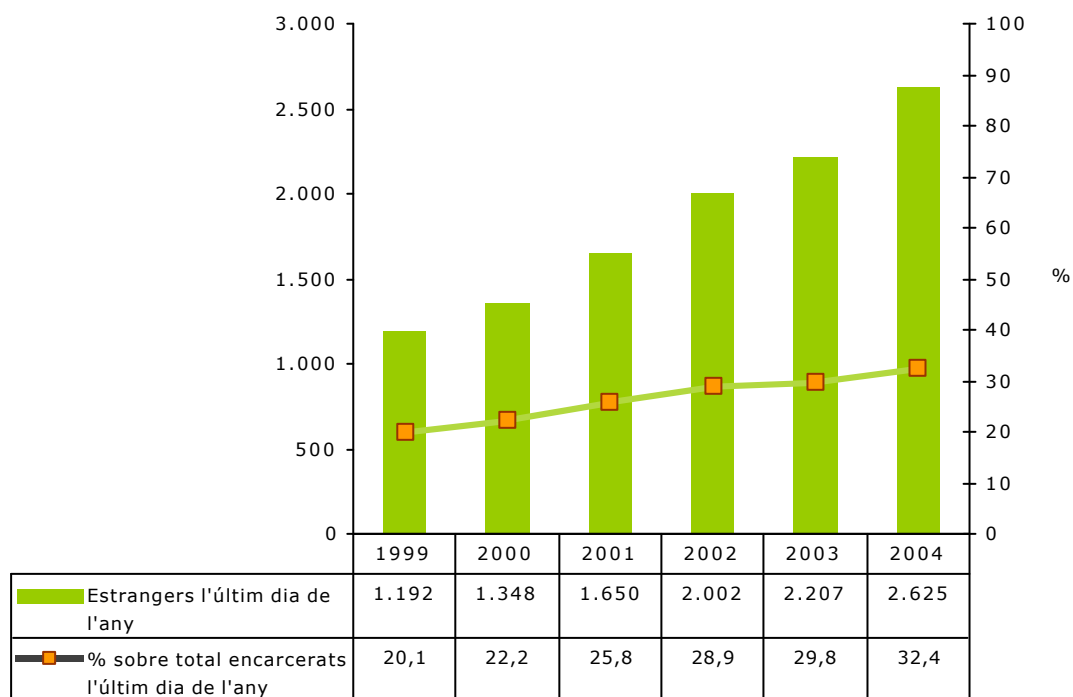
Joves l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada. S'entén per joves els interns de fins a 21 anys.

1.8. Espanyols

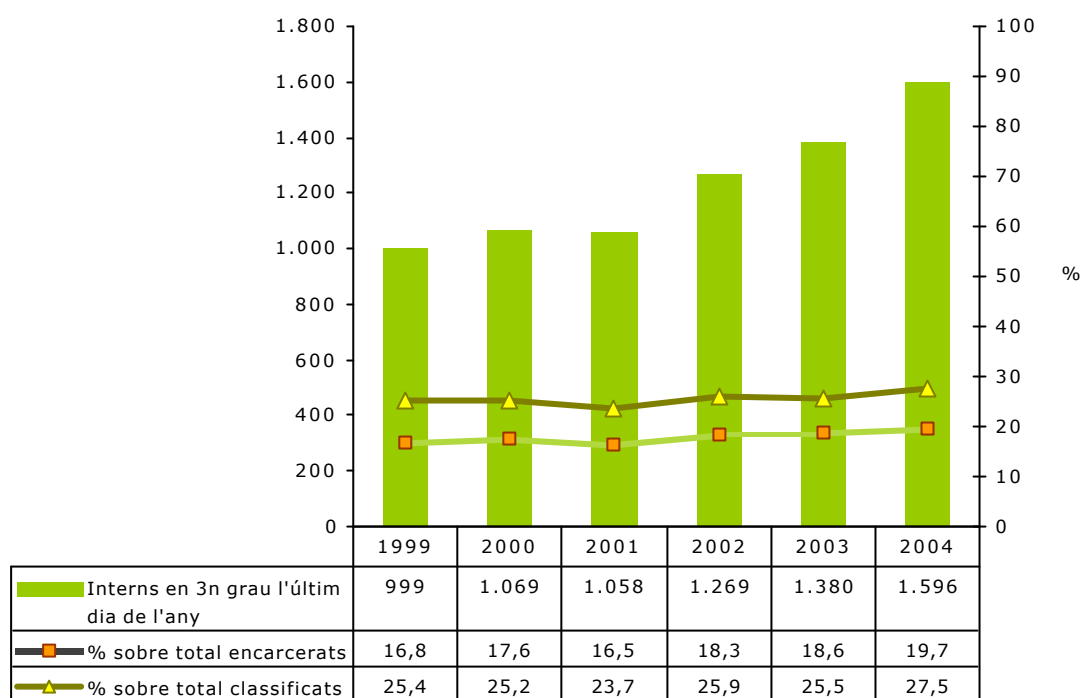
Espanyols l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada.

1.9. Estrangers

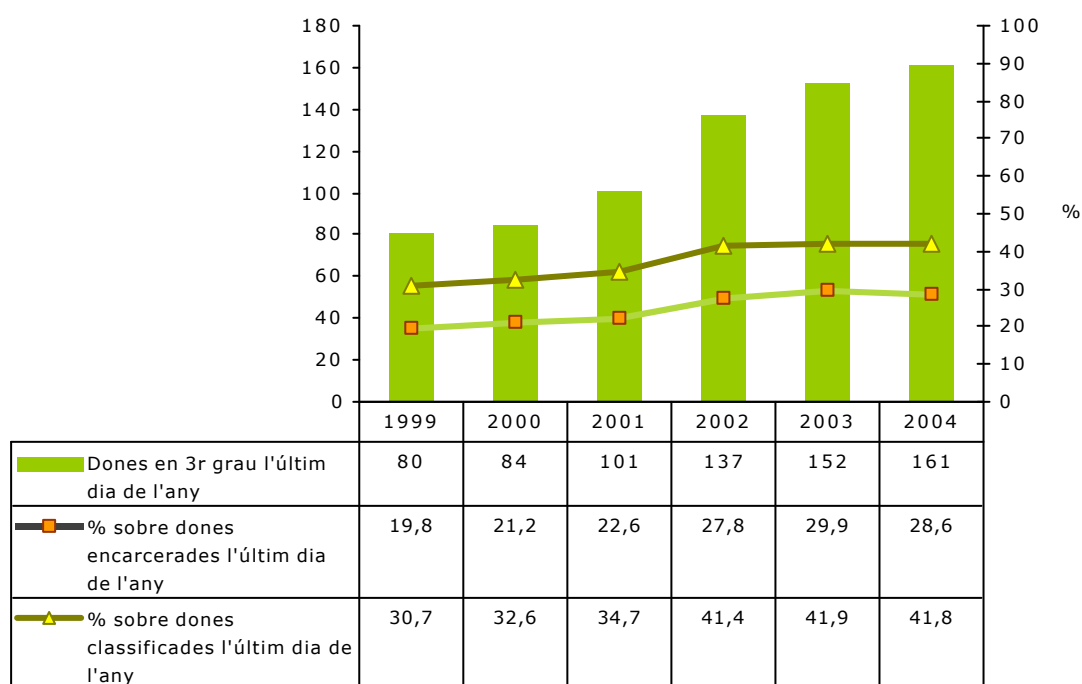
Estrangers l'últim dia de cada any. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada.

1.10. Interns 3r grau

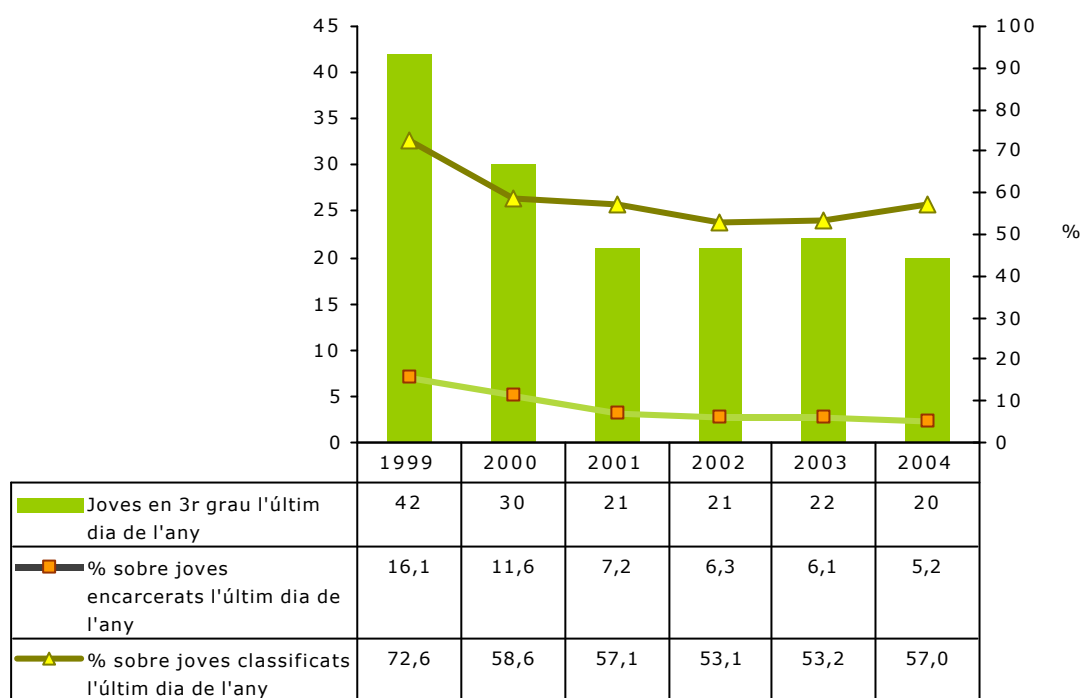
Interns en tercer grau. Percentatge que representen sobre el total de població encarcerada i percentatge que representen sobre el total d'interns classificats.

1.11. Dones en 3r grau

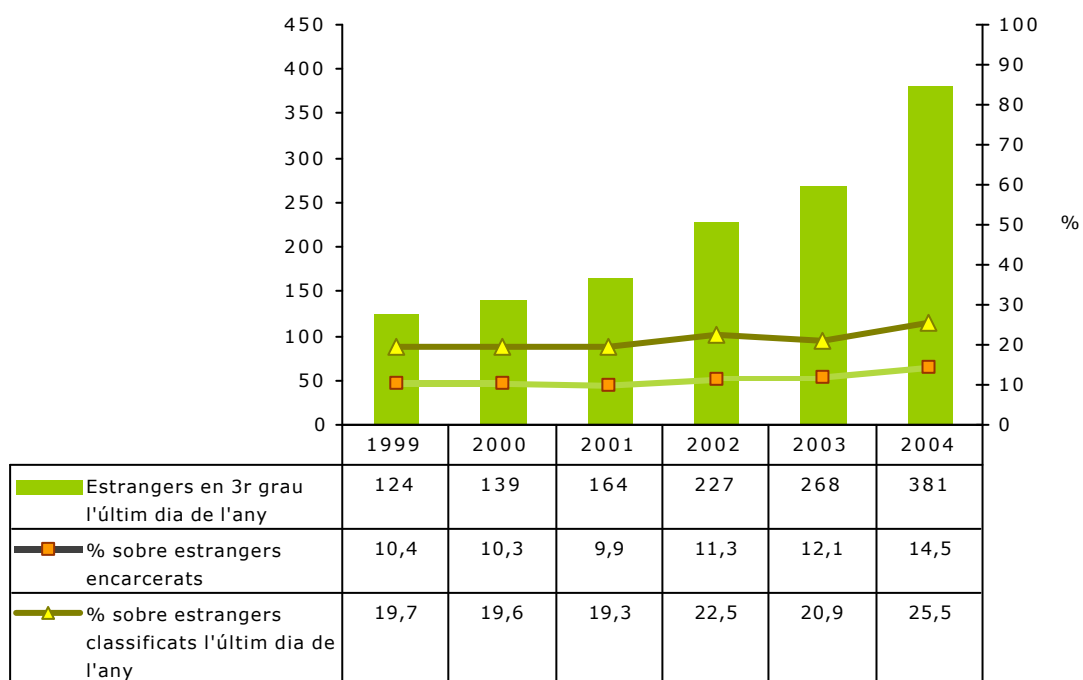
Dones en tercer grau. Percentatge que representen sobre el total de dones encarcerades i percentatge que representen sobre el total de dones classificades.

1.12. Joves en 3r grau

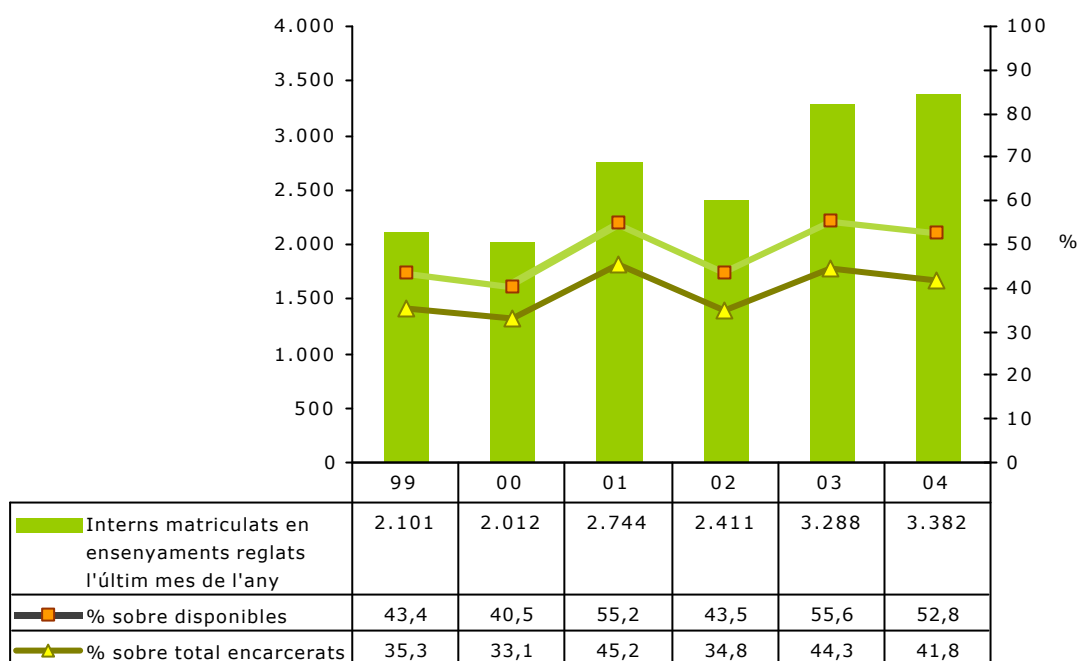
Joves en tercer grau. Percentatge que representen sobre el total de joves encarcerats i percentatge que representen sobre el total de joves classificats.

1.13. Estrangers en 3r grau

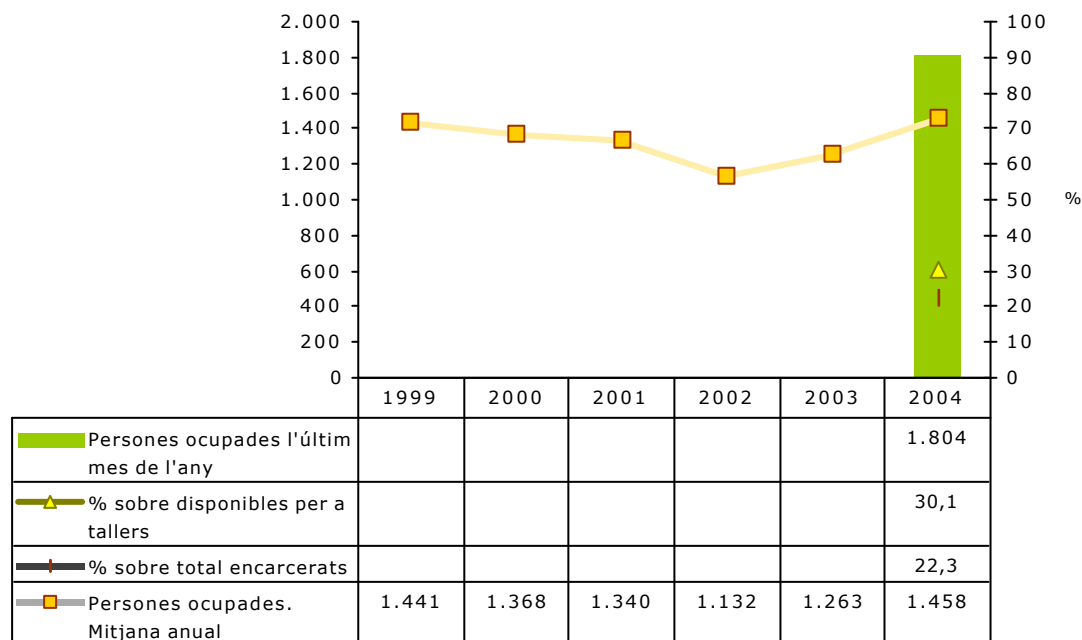
Estrangers en tercer grau. Percentatge que representen sobre el total d'estrangers encarcerats i percentatge que representen sobre el total d'estrangers classificats.

1.14. Població penitenciària matriculada en ensenyaments reglats

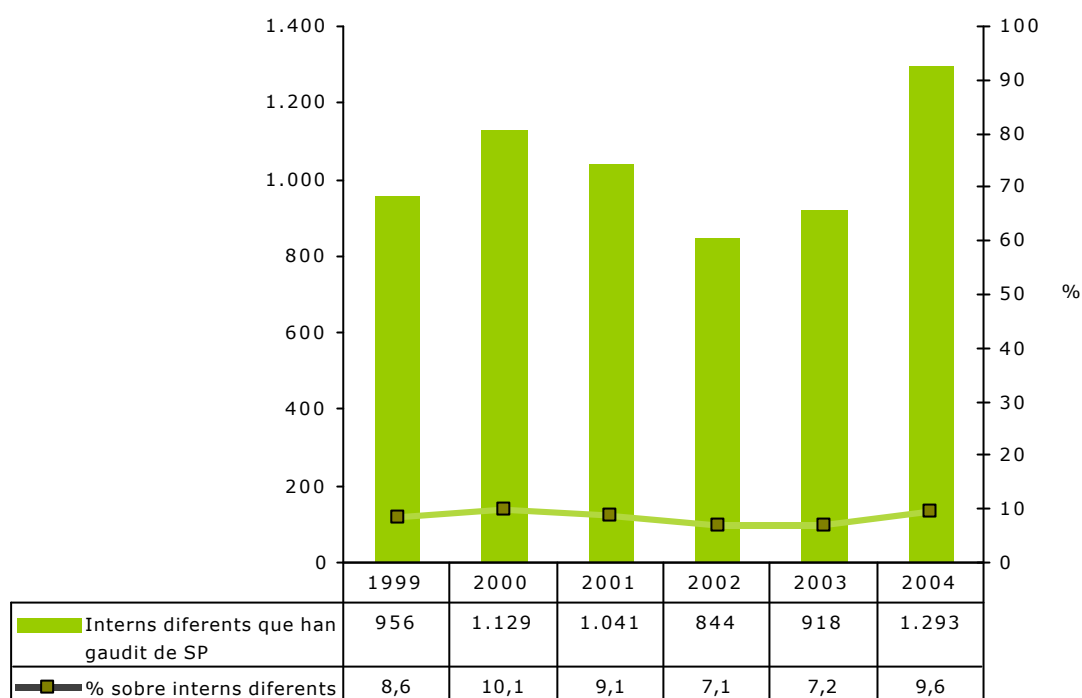
Interns matriculats en ensenyaments reglats l'últim mes de l'any. Es consideren els interns matriculats en formació instrumental (educació primària), educació secundària, batxillerat, formació professional, estudis universitaris (inclou preaccés i accés), castellà per a estrangers, català i mòduls formatius. Els interns disponibles són la totalitat dels encarcerats llevat els classificats en art. 82 i en art. 83 i menys un 5% atribuïble als interns que no estan en disposició de ser matriculats (en trànsit, preventius amb menys d'un mes d'estada en la presó).

1.15. Població penitenciària en programes de treball

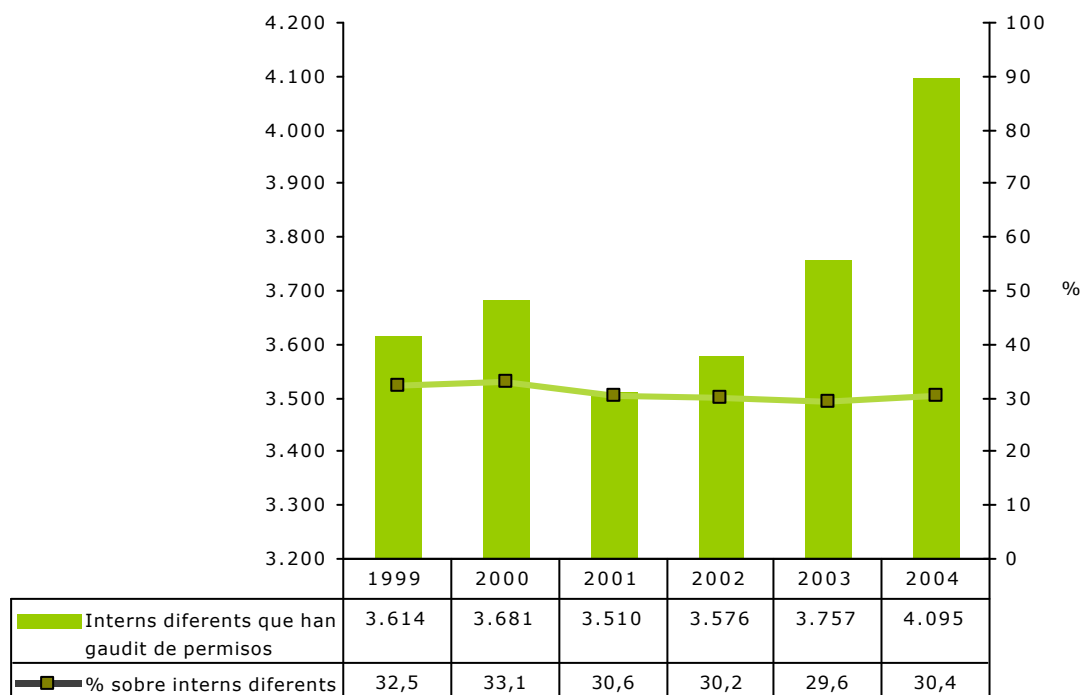
(1) Mitjana anual de persones ocupades, (2) persones ocupades l'últim mes de l'any (només respecte l'any 2004), (3) percentatge que representen respecte als interns disponibles per a tallers i (4) percentatge que representen respecte al total de població encarcerada. Els interns disponibles per a treballar en tallers són tots els encarcerats llevat els que es troben en situació de règim tancat i de règim obert, menys un 5% atribuïble a les persones que no estan en disposició d'afrontar treballs productius (interns en trànsit, en règim tancat, preventius amb menys d'un mes d'estada en la presó).

1.16. Interns que han gaudit de sortides programades

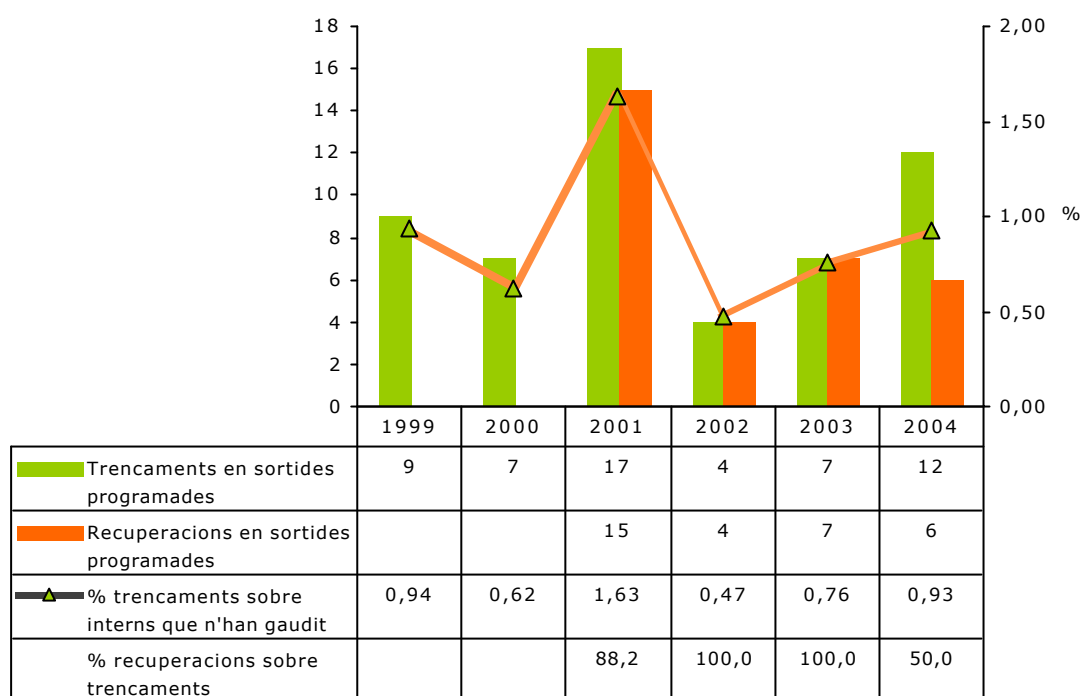
Nombre d'interns diferents que cada any han gaudit de sortides programades i percentatge que representen sobre el total d'interns diferents que han estat encarcerats a les presons catalanes

1.17. Interns que han gaudit de permisos

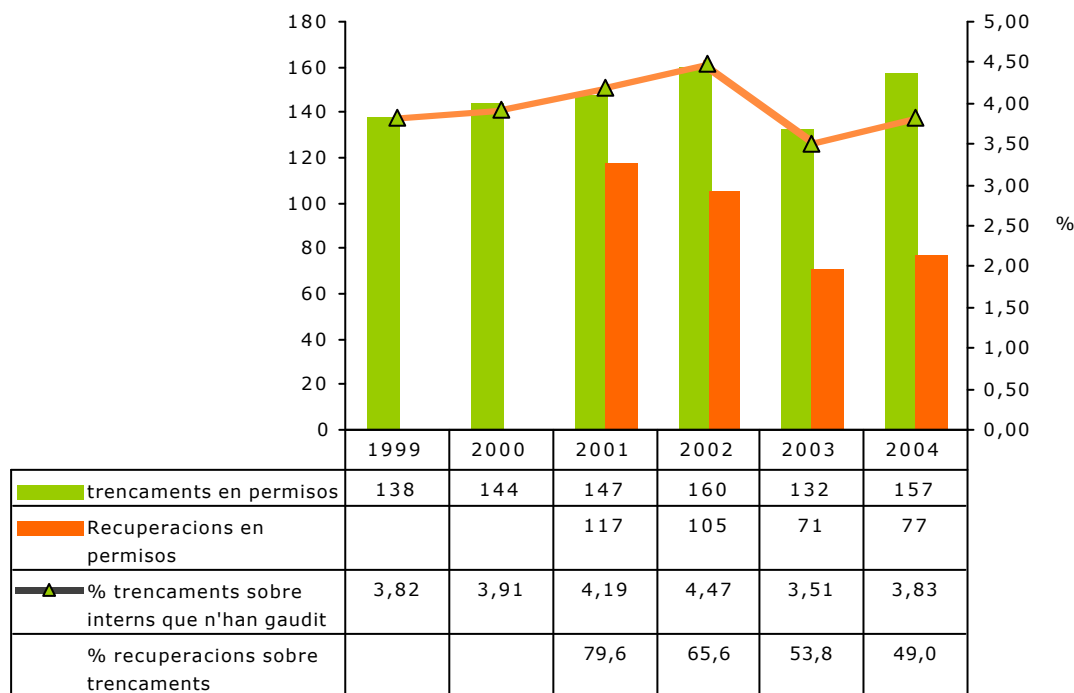
Nombre d'interns diferents que cada any han gaudit de permisos de sortida ordinari, extraordinari o de cap de setmana, i percentatge que representen sobre el total d'interns diferents que han estat encarcerats a les presons catalanes.

1.18. Trencaments i recuperacions en sortides programades

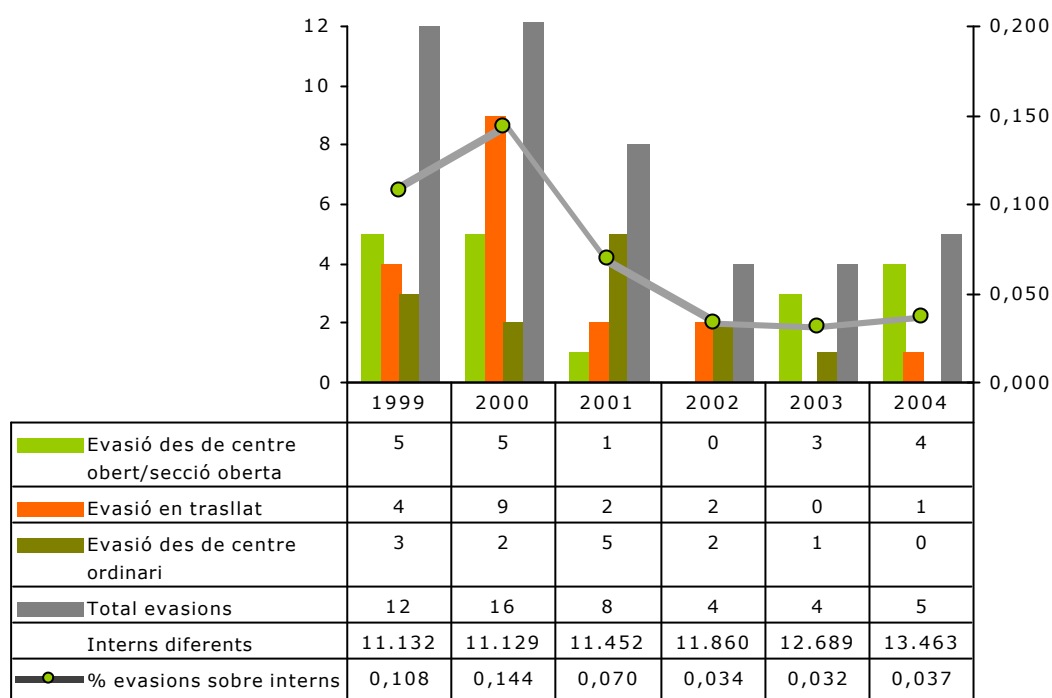
Les recuperacions fan referència als interns que han reingressat, voluntàriament o per la força pública, fins al 31 de desembre de 2004, també quant als anys 2001-2003. El nombre de recuperacions mai no es tanca perquè sempre se'n poden produir de noves.

1.19. Trencaments i recuperacions en permisos

Les recuperacions fan referència als interns que han reingressat, voluntàriament o per la força pública, fins al 31 de desembre de 2004, també quant als anys 2001-2003. El nombre de recuperacions mai no es tanca perquè sempre se'n poden produir de noves.

1.20. Evasions

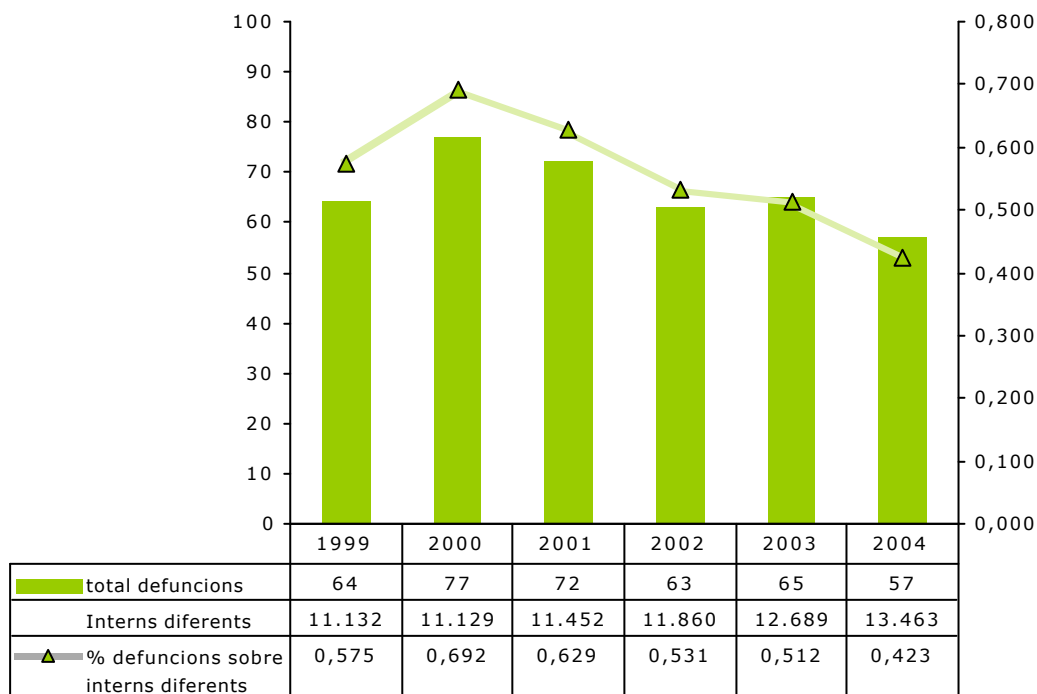

S'indica el nombre total d'evasions produïdes en cada any i el desgloss per tipus (des de centre/secció oberta, des de centre ordinari o en trasllat).
També s'informa del nombre d'interns diferents que cada any han passat per les presons de Catalunya i el % que les evasions representen respecte aquest nombre d'interns.

1.21. Defuncions

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
sida	14	12	15	13	9	8
altres malalties	40	52	40	32	35	30
sobredosi	5	5	13	7	12	10
suïcidi	3	4	3	7	8	8
accident	0	2	1	1	1	1
agressió	2	2	0	3	0	0
total defuncions	64	77	72	63	65	57
Interns diferents	11.132	11.129	11.452	11.860	12.689	13.463
% defuncions sobre interns d	0,575	0,692	0,629	0,531	0,512	0,423

Defuncions a l'any. S'inclouen les defuncions informades en permís o en llibertat condicional.

mesures penals alternatives

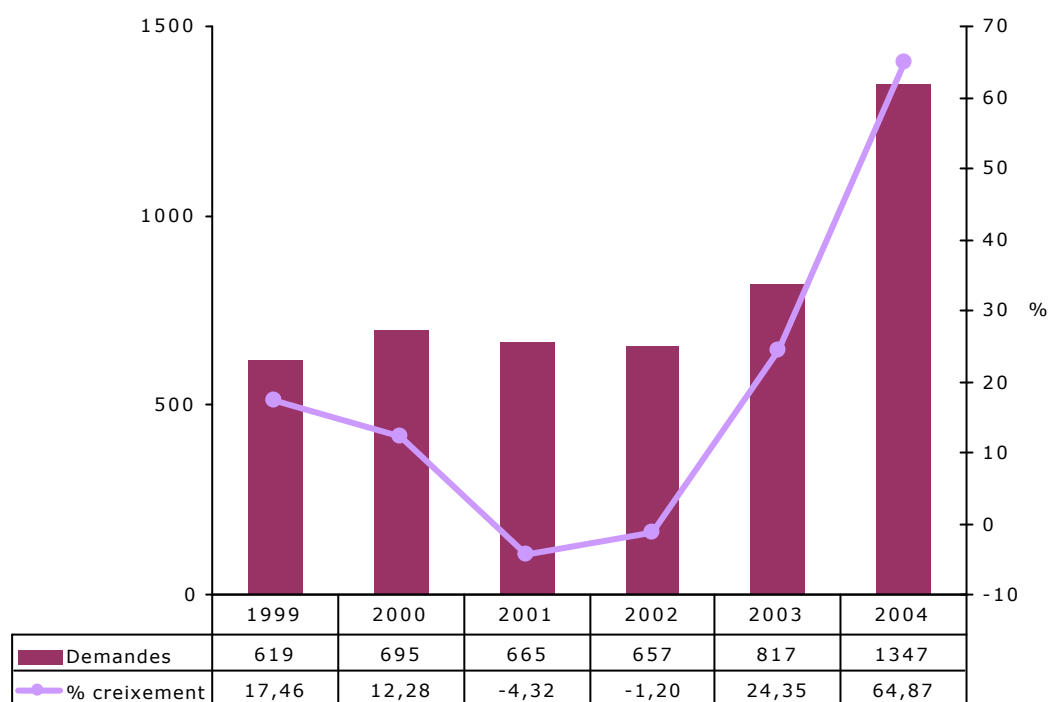
2.1. Mesures penals alternatives. Demandes

Es recull el nombre total de demandes que cada any fan els jutjats de la jurisdicció penal per a l'aplicació d'una mesura alternativa a la presó. Les demandes no fan referència a persones diferents. Una mateixa persona pot ser requerida per al compliment d'una o més mesures alternatives a la presó. També s'informa del creixement anual de les demandes en relació amb l'any anterior.

2.2. Mesures penals alternatives: nombre de mesures i persones diferents

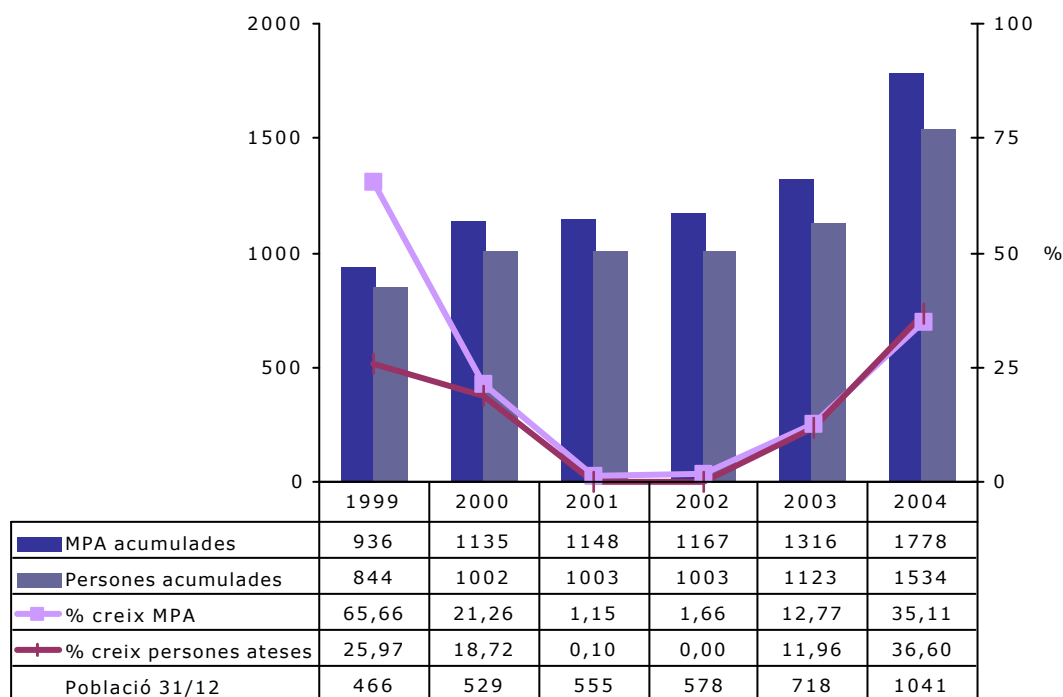
Es presenten les dades sobre les mesures alternatives que s'han dut a terme o que encara s'estan executant cada any, el nombre de persones diferents que durant cada any han estat sotmeses a aquestes mesures i el percentatge de creixement tant de mesures executades o en execució com de persones diferents que hi han estat sotmeses en relació amb l'any anterior.

2.1. Mesures penals alternatives. Demandes

El nombre de demandes correspon a les ordres de seguiment de mesures penals alternatives rebudes des dels òrgans jurisdiccionals amb independència que durant l'any s'hagi iniciat o no la intervenció.

2.2. Mesures penals alternatives: nombre de mesures i persones diferents

Les MPA acumulades és correspon al nombre de mesures sobre les quals s'ha fet un seguiment efectiu durant l'any. El nombre de persones acumulades es correspon al nombre de persones diferents sobre les quals s'ha fet un seguiment. Els % de creixement, tant de les MPA com de les persones ateses, és en relació a la mateixa dada acumulada de l'any anterior.

3.1. Població

Es representen dos tipus de dades: el nombre de menors que estaven a disposició de la Direcció General de Justícia Juvenil, en qualsevol dels diferents programes (internament en centre, medi obert, assessorament tècnic o mediació) l'últim dia de cada any, així com el nombre total de menors que van passar pels serveis de justícia juvenil al llarg de l'any.

3.2. Població segons el gènere

S'especifica el nombre de nois i de noies anualment i el percentatge que representa en relació amb el nombre total de menors sota la seva intervenció.

3.3. Població segons la nacionalitat

S'especifica el nombre d'espanyols i d'estrangers anualment i el percentatge que representa en relació amb el nombre total de menors sota la seva intervenció.

3.4. Nombre d'ordres i mesures

S'ofereix la dada del nombre total d'ordres i mesures de la jurisdicció de menors que s'han executat o estan en execució al llarg de cada any: el total correspon a les ordres d'assessorament tècnic i a les de mediació, i a les mesures de medi obert i d'internament.

3.5. Distribució de les ordres i mesures segons la classe de programa

Es representa el nombre total d'ordres i mesures que s'executen al llarg de cada any, agrupades per assessorament tècnic, mediació, medi obert i internament en centre educatiu i el percentatge de cada programa en relació amb el total. El nombre total d'ordres i mesures mai no és igual al nombre de menors diferents atès que un mateix menor pot estar sotmès en alguns casos a més d'un tipus de programa.

3.6. Població en medi obert

S'aporten les dades del nombre de menors que estaven en medi obert l'últim dia de cada any així com el nombre total de menors diferents que van ser-hi cada any.

3.7. Població internada

S'aporten les dades del nombre de menors que estaven internats en un centre educatiu l'últim dia de cada any així com el nombre total de menors diferents que van ser-hi cada any.

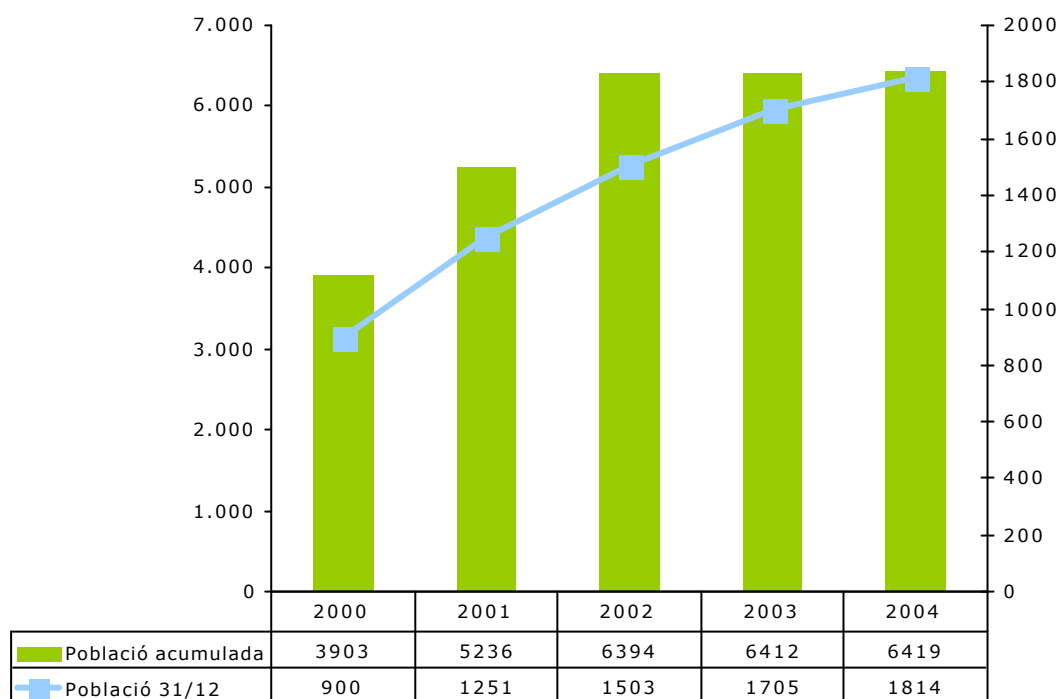
3.8. Trencaments i recuperacions de sortides de règim, permisos cap de set i extraordinaris

En aquest gràfic es representen el nombre total de menors diferents que no retornen després del gaudiment d'un permís de sortida i d'aquests el nombre que hi retorna de forma voluntària o per la força pública. Igualment es fa referència al percentatge de *recuperacions* sobre el total de trencaments

3.9. Fugues, evasions i recuperacions

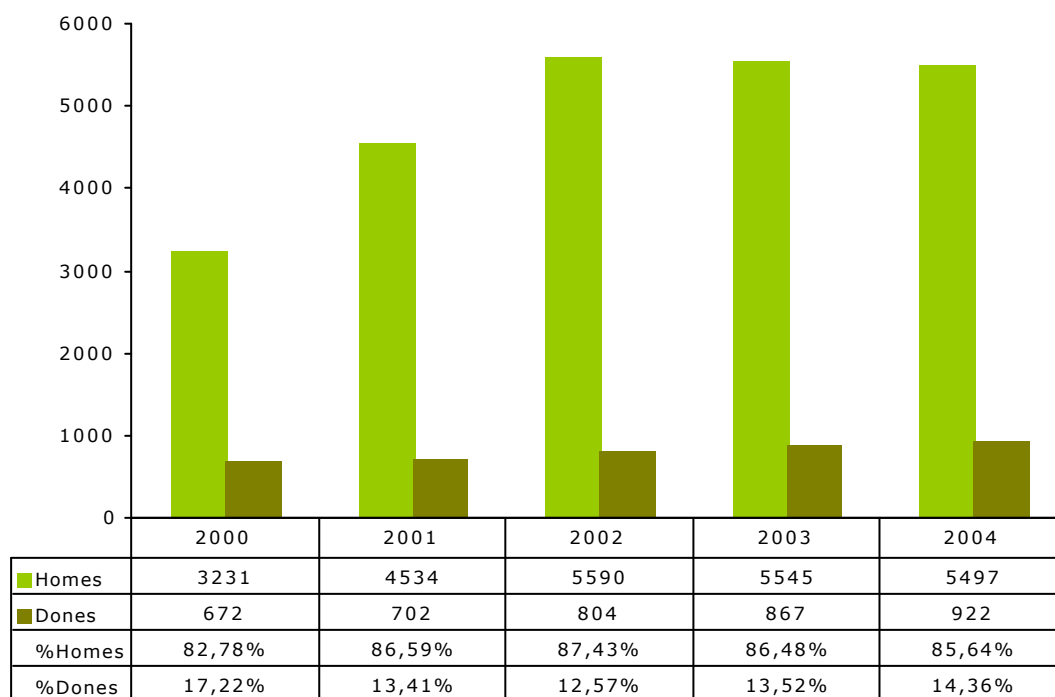
Es representen el nombre de fugues i evasions anualment. Les fugues fan referència a trencaments des de centres ordinaris, i les evasions a trencaments des de centres oberts o des de sortides programades. Les dades es presenten de la manera següent: total de fugues i evasions per cada any, menors implicats (un mateix menor es pot evadir diverses vegades, especialment des de l'execució de mesures d'internament en centre obert), percentatge que representen aquestes fugues i evasions sobre el total d'internats, pendants de *recuperació* l'últim dia de cada any, percentatge de recuperacions en relació amb el total de fugues i evasions, nombre d'evasions des de centre obert, nombre d'evasions des de sortida programada i nombre de fugues.

3.1. Població

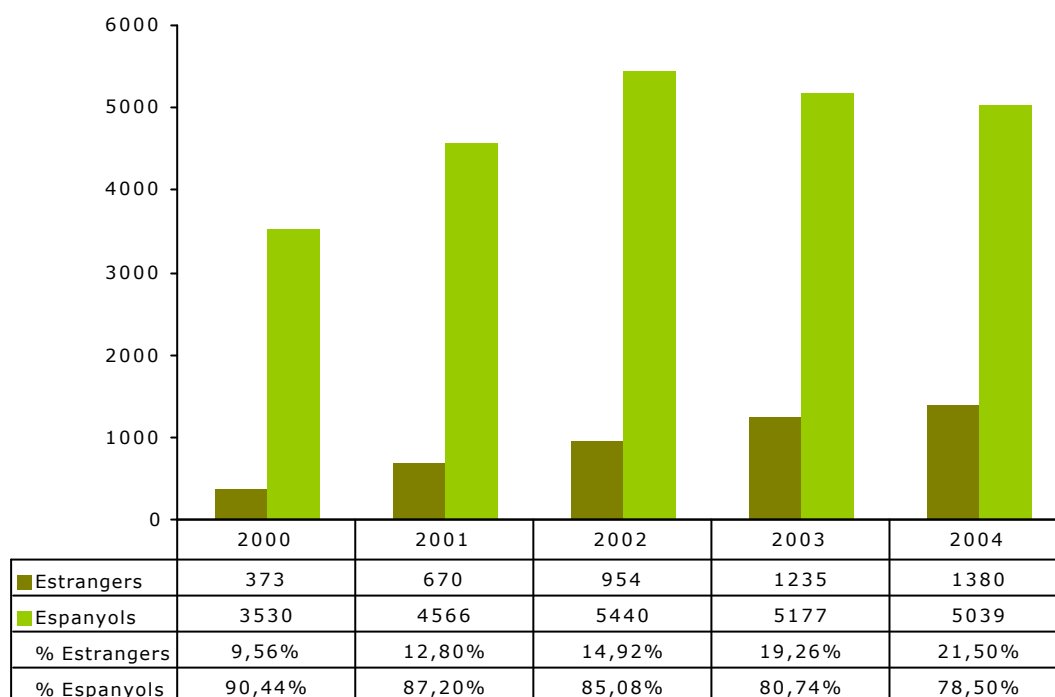
La població acumulada és el nombre de persones diferents ateses durant l'any. La població mitjana es calcula a partir del nombre de persones diferents ateses l'últim dia de cada mes

3.2. Població segons el gènere

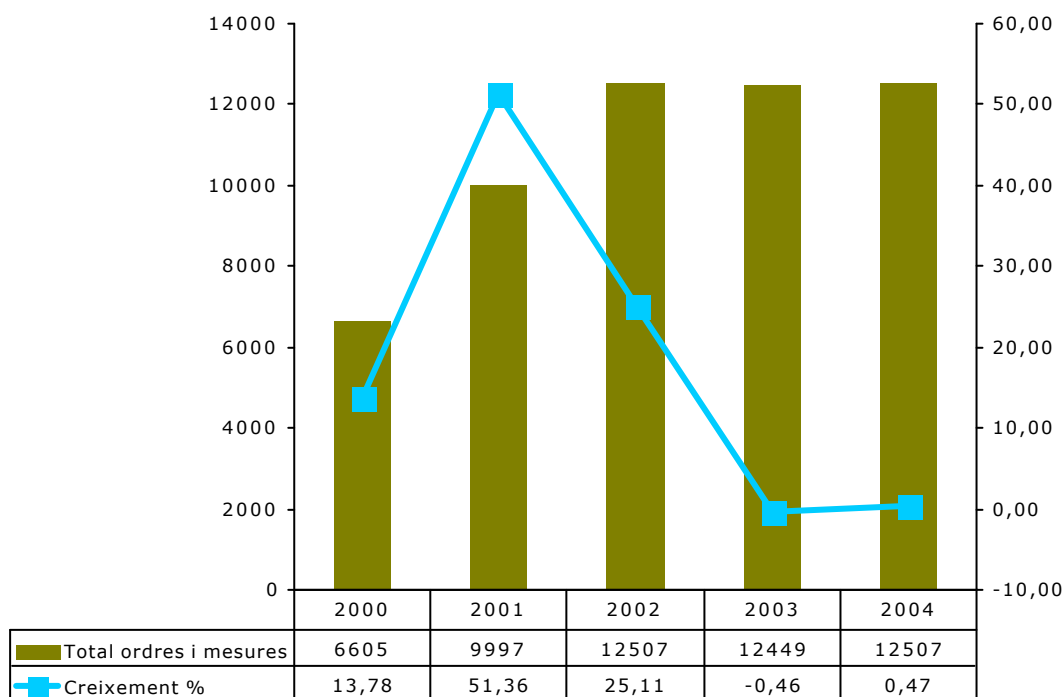
La distribució de la població segons el gènere correspon al total de la població acumulada durant l'any

3.3. Població segons la nacionalitat

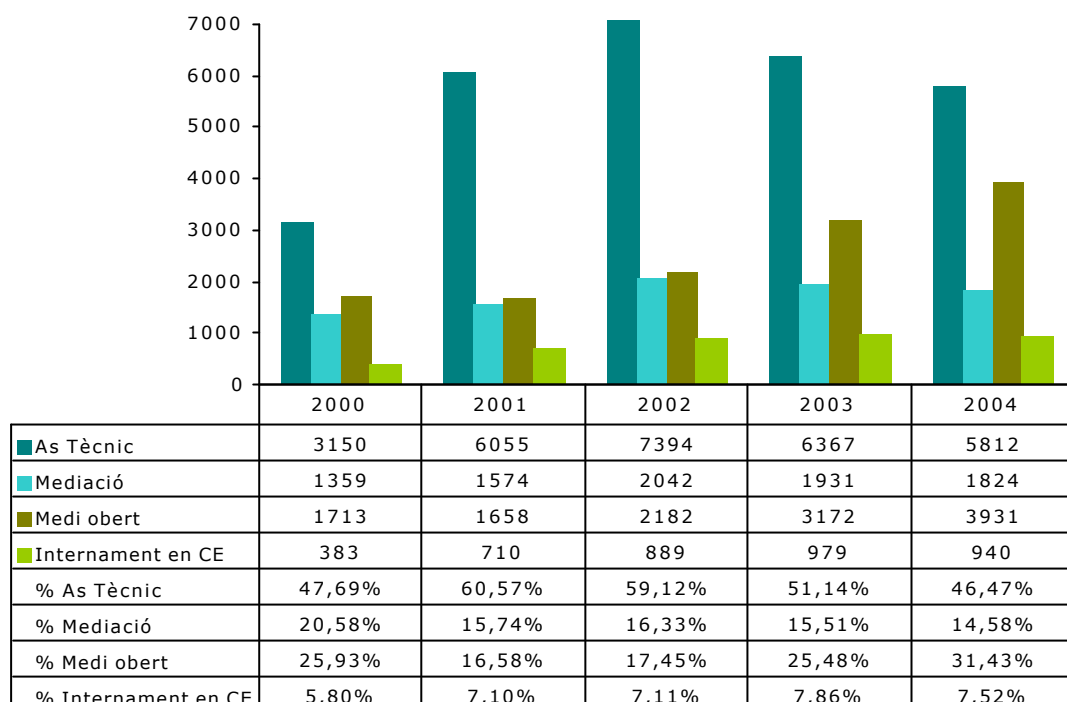
La distribució de la població segons la nacionalitat correspon al total de la població acumulada durant l'any

3.4. Nombre d'ordres i mesures

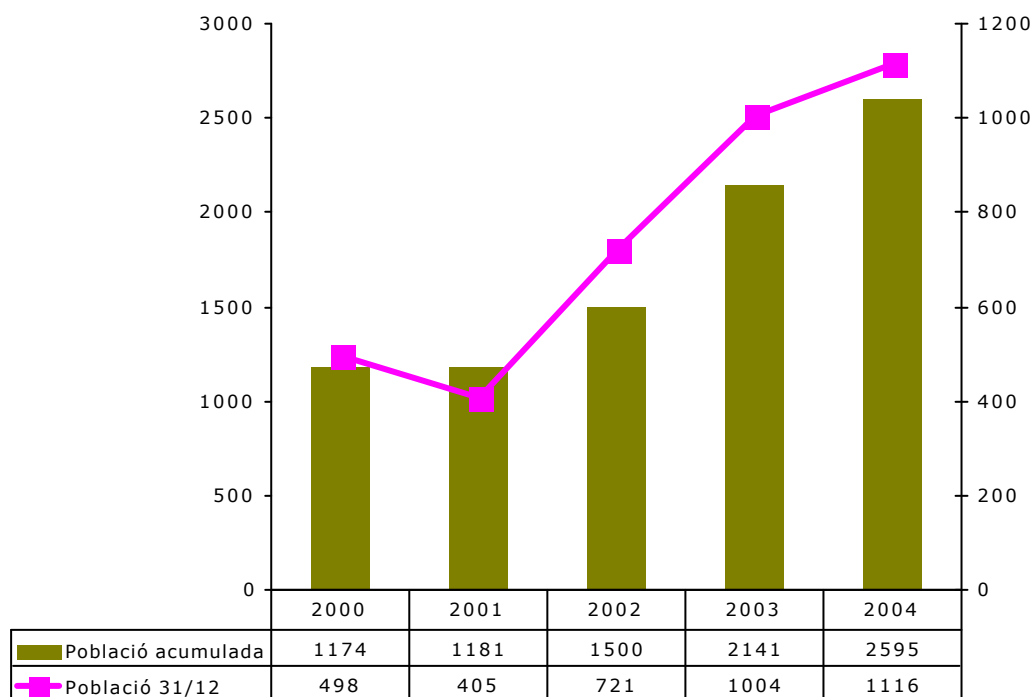
Nombre total de d'ordres i mesures de la jurisdicció de menors que s'han executat al llarg de l'any. El total de mesures correspon a les ordres d'assessorament tècnic, les ordres de mediació, les mesures de medi obert i les mesures d'internament. Estan excloses les intervencions de caràcter administratiu (Assistències voluntàries i assistències delegades de DGAIA)

3.5. Distribució de les ordres i mesures segons la classe de programa

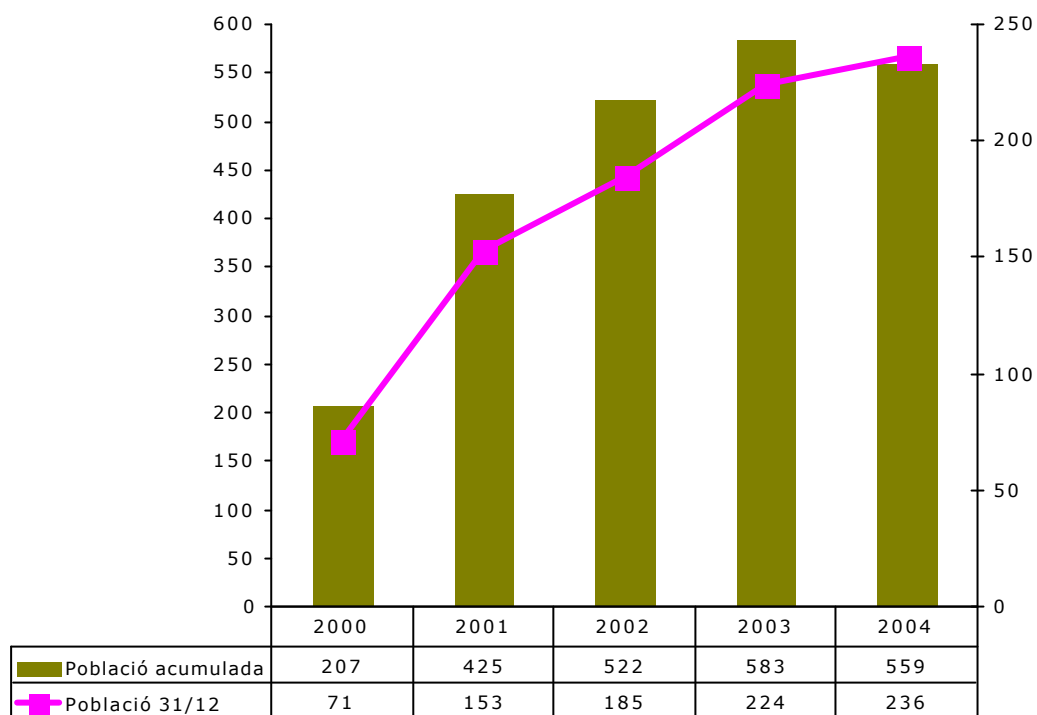
Nombre total de d'ordres i mesures de la jurisdicció de menors que s'han executat al llarg de l'any distribuïdes segons la classe de programa. Estan excloses les intervencions de caràcter administratiu (Assistències voluntàries i assistències delegades de DGAIA)

3.6. Població en medi obert

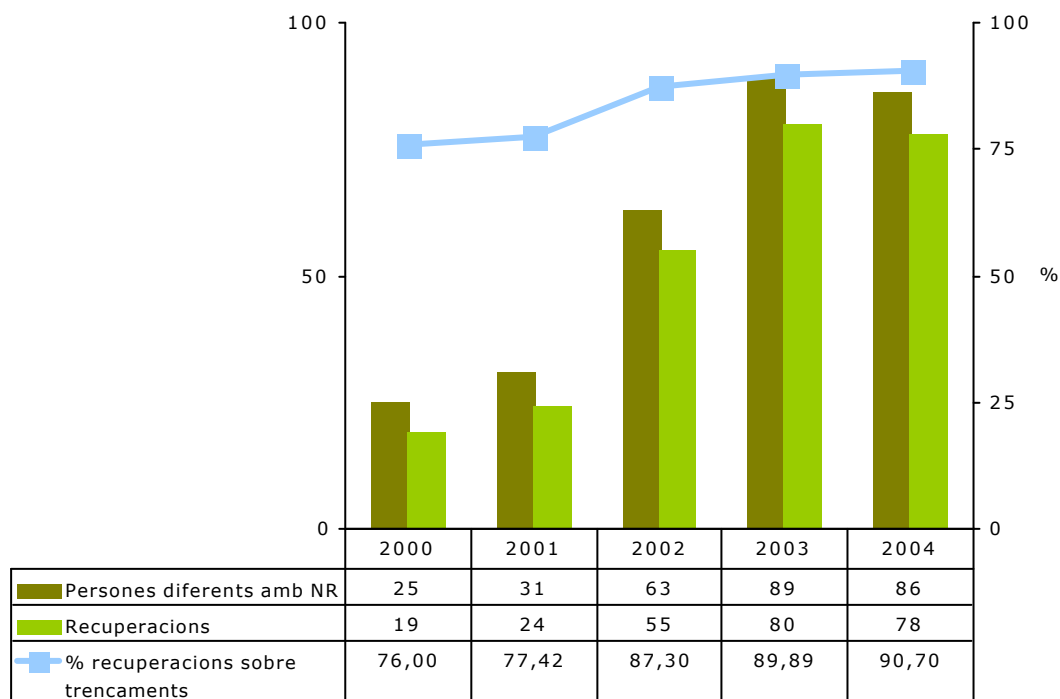
La població acumulada és el nombre de persones diferents ateses durant l'any en mesures de Medi obert. La línia mostra el nombre de persones que estaven complint una mesura de MO l'últim dia de l'any. Estan excloses les intervencions de caràcter administratiu (Assistències voluntàries)

3.7. Població internada

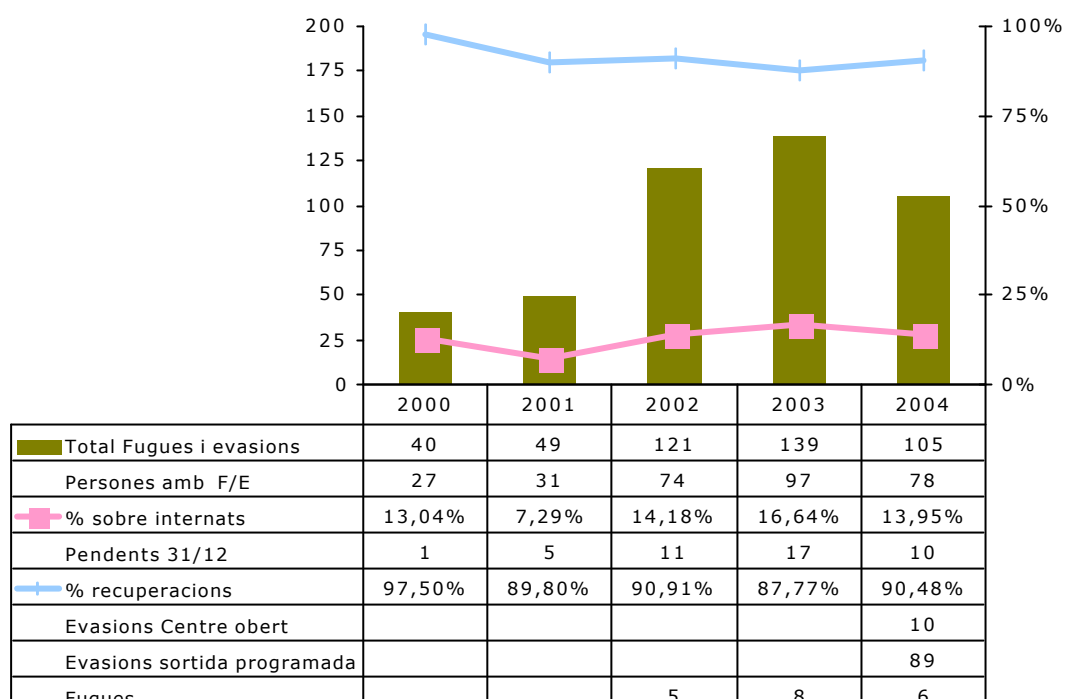
La població acumulada és el nombre de persones diferents ateses durant l'any en mesures d'Internament. La línia mostra el nombre de persones que estaven complint una mesura d'Internament l'últim dia de l'any. Estan excloses les intervencions de caràcter administratiu (Assistències voluntàries i assistències delegades de DGAIA)

3.8. Trencaments i recuperacions de sortides de règim, permisos cap de set i extraordinaris

El nombre de persones amb no retorn correspon al nombre de trencaments de permisos de sortida així com de les sortides de règim registrades durant l'any. Actualment en la Base de dades de menors no es diferencia si la incidència correspon a un tipus de sortida o a una altra. Del nombre total de no retorns s'ha exclòs els que corresponen a una mesura de caràcter administratiu (Assistències voluntàries i assistències delegades de DGAIA)

3.9. Fugues, evasions i recuperacions

El % de recuperacions correspon al nombre de fugues resoltes durant l'any. El % sobre internats mostra la proporció de menors que han protagonitzat una o més incidències en relació al total de menors atesos durant l'any en centres d'internament. Durant els anys 2000 i 2001 no es va diferenciar el tipus d'incidència per evasions o fugues. Els anys 2002 i 2003 no es va diferenciar entre els dos tipus d'evasions.